

CONCEPTUL DE DEZVOLTARE A SERVICIULUI MPAY

**PROIECTUL ESTE IMPLEMENTAT CU SUPORTUL AGENȚIEI STATELOR UNITE
PENTRU DEZVOLTARE INTERNAȚIONALĂ (USAID) ȘI A GUVERNULUI SUEDEI ÎN
CADRUL PROIECTULUI “TEKWILL”**

Republica Moldova

Octombrie 2020

Contents

Glosar	3
I. Obiectivul Conceptului	4
II. Procesul de implementare	5
III. Descrierea detaliată a componentelor funcționale ale PNPPE – Etapa I	6
1. Serviciul Național de Procesare a Plăților aferente Comerțului Electronic	6
2. Serviciul Național de Procesare a Debitării Directe.....	10
3. Serviciul Național de Procesare a Plăților Instante	13
IV. Descrierea detaliată a componentelor funcționale ale PNPPE – Etapa II.....	15
1. Switch-ul Financiar Național	15
2. Hub-ul Național de Procesare a Remiterilor de Bani.....	18

Glosar

API	Automated Programming Interface - Interfața de Programare a Aplicațiilor
BIS	Bank for International Settlements – Banca pentru Reglementările Internaționale
BNM	Banca Națională a Moldovei
CPMI	BIS Committee on Payments and Market Infrastructures – Comitetul Bazel pentru Plăți și Infrastructurile de Piașă
DD	Debitarea Directă
DLT	Distributed Ledger Technology
PNPPE	Platforma Națională de Procesare a Plăților Electronice
PSP	Prestator de Servicii de Plată
RM	Republica Moldova
RTP	Request-To-Pay
SB/FT	Spălarea Banilor și Finanțarea Terorismului
SFN	Switch-ul Financiar Național
SCDN	Sistemul de Compensare cu Decontare pe Neto
SDBTR	Sistemul de Decontare pe Bruto în Timp Real
SITB	Sistemul Internațional de Transferuri Bănești
SNPDD	Serviciul Național de Procesare a Debitării Directe
SPI	Sistemul de Plăți Instante
UE	Uniunea Europeană
URN	Unique Reference Number – Cod unic de referință atribuit de SITB

I. Obiectivul Conceptului

Obiectivul urmărit de acest Concept constă în dezvoltarea premiselor relevante în vederea modernizării Serviciului Guvernamental de Plăți al Republicii Moldova (MPay) și crearea în baza acestuia a unei Platforme Naționale de Procesare a Plăților Electronice (PNPPE), care va integra suplimentar la prestatorii de servicii publice și prestatorii de servicii de plată (PSP), alte entități precum prestatorii de utilități publice, prestatorii de servicii de comerț electronic, Sistemele Internaționale de Transferuri Bănești (SITB), dar și va asigura noi facilități pentru utilizatorii finali (agenții economici și persoanele fizice). Această modernizare este foarte importantă pentru autoritățile din Republica Moldova (RM) atât prin prisma necesității de a promova pe scară largă a serviciilor de comerț electronic și a serviciilor de plată fără numerar, cât și reeșind din necesitatea de a face față noilor provocări aferente pandemiei Covid 19, care a schimbat întreaga conjunctură economică și a atras atenția asupra necesității promovării intense a serviciilor electronice (la distanță).

Crearea PNPPE are ca scop asigurarea la nivelul infrastructurii de plăți, a componentelor functionale relevante care vor permite majorarea esențială a plăților fără numerar în RM (obținerea efectului de rețea – network effect) conform standardelor internaționale și celor mai bune practice internaționale

Acest Concept a fost elaborat inclusiv pentru a completa eforturile de dezvoltare ale Băncii Naționale a Moldovei (BNM), care au fost enunțate în Conceptul privind dezvoltarea domeniului de plăți care a fost aprobat recent de către banca central.

Elementele cheie ale Conceptului aprobat de BNM sunt următoarele:

1. Separarea logică a Sistemului de Compensare cu Decontare pe Neto (SCDN) de Sistemul de Decontare pe Bruto în Timp Real (SDBTR)
2. Implementarea unui model funcțional de gestiune a limitelor de lichiditate în SCDN
3. Implementarea Sistemului de Plăți Instante (SPI)
4. Implementarea mesajelor de plată ISO 20022

Serviciul MPay este deja integrat cu SCDN operat de BNM, iar dezvoltările propuse de BNM vor contribui la consolidarea infrastructurii de plăți din RM. În altă ordine de idei, implementarea PNPPE va asigura completarea eforturilor BNM având ca scop major - atingerea efectului de rețea și asigurarea unui nivel înalt de incluziune financiară

II. Procesul de implementare

Implementarea PNPPE va fi organizată în două etape, cu implementarea graduală ale componentelor funcționale distincte, care sunt descrise mai jos

Etapa I – se estimează a fi realizată pe parcursul unui an după demararea oficială a implementării PNPPE

1. Serviciul Național de Procesare a Plăților aferente Comerțului Electronic. Utilizatorii finali vor avea posibilitatea să achite serviciile de comerț electronic prin intermediul unei facilități centralizate de plăți, care va fi implementată în baza conceptului funcțional “stablecoin” și a tehnologiei “DLT (Distributed Ledger Technology)”
2. Serviciul Național de Procesare a Debitării Directe. Funcționalitatea relevantă care va fi implementată va permite Operatorului acestui Serviciu să efectueze colectarea facturilor de la prestatorii de utilități publice și inițierea Instrucțiunilor de Debitare Directă în numele PSP pentru a iniția debitarea conturilor utilizatorilor finali. Toți prestatorii de utilități publice și PSP vor fi integrați la acest serviciu și o bază de date a mandatelor de Debitare Directă va fi creată.
3. Serviciul Național de Procesare a Plăților Instant. Implementarea acestui Serviciu va permite asigurarea PSP eligibili cu funcționalitatea necesară pentru a asigura posibilitatea utilizatorilor finali de a iniția și primi plăți 24/7/365.

Etapa II – se estimează a fi realizată pe parcursul unui an după finalizarea Etapei I

1. Switch-ul Financiar Național. Switch-ul Financiar Național va fi interconectat la diferite sisteme (sisteme de procesare a operațiunilor cu carduri de plată, sistemele operatorilor de monedă electronică, etc.) pentru a asigura interoperabilitatea deplină între toți PSP și clearing-ul local pentru tranzacțiile de plată aferente monedei electronice și cardurilor de plată.
2. Hub-ul Național de Procesare a Remiterilor de Bani. Scopul creării acestui Hub este de a asigura PSP cu un punct de acces unic la toate SITB, precum și de a asigura implementarea unor mecanisme eficiente de control a riscurilor aferente Spălării Banilor și Finanțării Terorismului (SB/FT) și a riscurilor financiare. Acest Hub va asigura, de asemenea, posibilitatea implementării unui Serviciu Centralizat de Încasare a Remitențelor în Conturile de Plăți (la care sunt atașate carduri/portofele electronice).

III. Descrierea detaliată a componentelor funcționale ale PNPPE – Etapa I

1. Serviciul Național de Procesare a Plăților aferente Comerțului Electronic

Situația existentă

Cardul de plată este instrumental de plată cel mai preferat de către cetățenii RM. Totodată, valoarea plăților fără numerar efectuate de către utilizatorii cardurilor de plată este încă destul de mică. Conform datelor statistice publicate de către BNM, către sfârșitul anului 2019, numai 25% din totalul valorii operațiunilor efectuate cu utilizarea cardurilor de plată au fost plăți fără numerar, iar, respectiv 75% reprezintă retragerile de numerar. Din valoarea totală a plăților fără numerar efectuate cu utilizarea cardurilor de plată, circa 27% se referă la plățile aferente comerțului electronic, preponderent în cadrul platformelor internaționale de comerț electronic (ponderea plăților fără numerar efectuate în cadrul platformelor naționale de comerț electronic este insignifiantă). Analiza datelor statistice furnizate de BNM, relevă că în RM există un potențial enorm pentru promovarea plăților fără numerar în cadrul platformelor naționale de comerț electronic. Unul din factorii majori care împiedică promovarea plăților fără numerar în mediul comerțului electronic domestic reprezintă comisioanele (merchant fees) mari care urmează a fi plătite de către operatorii platformelor de comerț electronic către PSP. Luând în considerație că soluționarea acestei probleme este foarte dificilă, în speță prin prisma aranjamentelor complexe și sofisticate care la moment există în cadrul sistemelor Visa și Mastercard, crearea unui Serviciu nou alternativ de plăți în baza conceptului funcțional “stablecoin” și a tehnologiei DLT (Distributed Ledger Technology) este foarte fezabilă. Implementarea Serviciului nou alternativ de plăți poate aduce indisputabil așa avantaje majore precum: majorarea vitezei de procesare a tranzacțiilor de plată, reducerea esențială a costurilor, fiabilitate și reziliență sporită, noi oportunități de afaceri pentru diferiți actori de pe acest segment de piață.

Cum va fi

Conceptul “stablecoin”

Relativ recent, mai multe inițiative de implementare a modelului de business bazat pe conceptul „stablecoin” au fost finanțate de către companii financiare și tehnologice cu notorietate internațională. Aceste companii dețin un număr foarte mare de clienți la nivel global, iar inițiativele legate de implementarea „stablecoin” au un potențial semnificativ de a se extinde pe plan internațional.

Conceptul „stablecoin” a evoluat de la fenomenul așa numitor criptovalute, având ca scop diminuarea volatilității criptovalutelor în vederea facilitării procesului de acceptare spre plată. De menționat că, prin prisma volatilității înalte a criptovalutelor, utilizarea acestora în calitate de mijloc de plată în prezent este limitată.

„Stablecoin” poate fi definit ca o unitate de valoare digitală care nu are forma unei anumite valute (sau coș valutar), dar se bazează pe instrumente de stabilizare pentru a diminua fluctuațiile valorice. Pornind de la aceasta, „stablecoin” recurge la utilizarea opțiunilor de susținere a valorii sale intrinsece cu alte active stabile, precum valutele (monedele) fiduciare. Comparativ cu criptovalutele, „stablecoin” are o capacitate mult mai ridicată de a fi utilizat în calitate de mijloc de plată ¹

În cazul nostru (în cadrul PNPPE) conceptul „stablecoin” va sta la baza creării unui Serviciu nou alternativ de plăți, care va fi operat de către Agenția E-Guvernare. Participanții la acest Serviciu vor fi PSP, așa ca băncile comerciale și societățile emitente de monedă electronică licențiate de BNM.

Distributed Ledger Technology

Tehnologia DLT (Distributed Ledger Technology) cuprinde procese și tehnologii aferente care permit nodurilor dintr-o rețea sau aranjament să propună, să valideze și să înregistreze modificările relevante în cadrul unui Registru Contabil (Carte Mare) sincronizat și distribuit la nivelul nodurilor din rețea.

DLT, a evoluat cu speranțe (așteptări) foarte mari, legate de faptul că aplicarea a astfel de tehnologii în cadrul sectorului financiar ar putea contribui esențial la soluționarea problemelor care exista de mult timp în cadrul acestui sector și încă nu au putut fi soluționate, și anume – majorarea esențială a nivelului de acces la serviciile financiare. Aceste așteptări derivă din anumite caracteristici specifice DLT, în special fiind vorba despre automatizare și programabilitate, care, la rândul său, pot fi asociate cu așa beneficii majore precum viteza mai mare de procesare a tranzacțiilor, reducerea costurilor, fiabilitate și reziliență sporită. Astfel, utilizarea DLT poate fi foarte benefică pentru asigurarea incluziunii financiare a segmentelor de populație care sunt slab deservite sau nu sunt deservite de loc sub aspect financiar. ²

Serviciul nou alternativ de plăți (bazat pe conceptul „stablecoin”) care va fi operat de către Agenția E-Guvernare va utiliza tehnologia DLT. Operatorul va fi responsabil de administrarea tuturor aranjamentelor aferente DLT, inclusiv de modificarea și actualizarea protocoalelor și a codurilor sursă, asigurarea accesului și atribuirea permisiunilor PSP participante și utilizatorilor autorizați ai PSP. Numai PSP licențiați de BNM vor avea posibilitatea de a utiliza aranjamentele DLT. Cartea Mare a noului Serviciu de plată va fi distribuită la nivelul nodurilor ale entităților participante (Agenția E-Guvernare și PSP participanți), fiecare entitate fiind responsabilă de pastrarea a copiei Cărții Mare și îndeplinirea sarcinilor prestabilite

¹ Payment aspects of financial inclusion in the fintech era, CPMI of BIS/WB Report, April 2020

² Distributed Ledger Technology in payment clearing and settlement, CPMI of BIS Report, February 2017

În vederea protecției datelor cu caracter personal, PSP participanți în aranjamentele DLT operate de către Agenția E-Guvernare, nu li se va permite să asigure vizibilitatea deplină a datelor deținute. Datele vor fi criptate în așa fel ca nodurile (instalate la PSP) să poată vedea numai elementele Cărții Mare pe care PSP au dreptul să le vadă, chiar dacă fiecare PSP va deține o copie deplină a Cărții Mare pe nodul său. Controale adecvate vor fi implementate de către Agenția E-Guvernare pentru a restricționa accesul, după cum s-a menționat mai sus, însă nodurile vor putea să ajungă la consens referitor la starea Cărții Mare și validarea tranzacțiilor.

Aranjamentele funcționale, financiare și instituționale ale noului Serviciu alternativ de procesare a plăților

Elementele funcționale de bază ale noului Serviciu alternativ de procesare a plăților, care va fi operat de către Agenția E-guvernare, sunt conturile de plăți (la care vor fi atașate portofele electronice și alte produse de plată) care vor fi deschise și operate de către PSP participanți în numele persoanelor fizice (plătitori) și juridice (operatorii platformelor de comerț electronic). La modul practit, Serviciul va funcționa în felul următor: o facilitate nouă de plată (de ex butonul MPay) va fi integrată în cadrul diferitor platforme de comerț electronic, care vor fi activate de către plătitori (cu efectuarea procedurilor necesare de autorizare a tranzacțiilor de plată), atunci când aceștia vor decide să cumpere un produs sau serviciu pe o anumită platformă de comerț electronic

În scopul micșorării riscurilor financiare (a riscurilor de credit și de lichiditate), Serviciul nou de procesare a plăților operat de Agenția E-Guvernare, va utiliza așa numitul aranjament de prefinanțare a lichidității (pre-funded liquidity arrangement), iar PSP licențiați vor putea participa în cadrul Serviciului, numai dacă, au asigurat fondurile necesare în avans într-un cont bancar deschis special în acest sens. Acest lucru înseamnă că, toate valorile digitale („stablecoin”) care vor fi emise și utilizate în cadrul Serviciului nominalizat se vor baza pe un instrument de stabilizare, fiind susținute (în valoare deplină) de către valoarea fondurilor deținute într-un cont bancar special.

Pentru a optimiza procesele de clearing și decontare, și a beneficia din plin de avantajele pe care le poate aduce tehnologia DLT, PSP participanți vor dispune de posibilitatea de a efectua clearing-ul tranzacțiilor inter PSP în cadrul noului Serviciu.

În vederea protejării intereselor comerciale ale utilizatorilor finali, precum și în scopul promovării activității acestora în cadrul noului Serviciu, Agenția E-Guvernare de comun acord cu PSP participanți vor stabili politici de prețuri adecvate, care vor include inter alia și limite relevante (de ex limite maxime aferente merchant fee, etc.)

Crearea rețelei naționale de agenți de plată și integrarea tehnică a furnizorilor de servicii de comerț electronic

Este de o importanță majoră și necesitatea asigurării utilizatorilor finali cu posibilitatea de a alimenta/retrage mijloace financiare în/din conturile de plăți deschise la PSP în cadrul Serviciului nominalizat. Acțiuni relevante vor fi întreprinse în acest sens de Agenția E-Guvernare (prin asigurarea tehnică necesară) în parteneriat cu PSP care vor asigura prestarea serviciilor de plată pertinente, în scopul creării rețelei naționale de agenți de plată. Scopul principal urmărit prin crearea rețelei naționale de agenți de plată constă în asigurarea persoanelor fizice cu posibilitatea de efectuare a operațiunilor de plată într-o rețea extinsă de puncte comerciale (de ex stații PECO, farmacii, magazine mici, medii și mijlocii, etc.)

Agenții de plată vor asigura consumatorii cu posibilitatea de a plăti în numerar pentru servicii comunale, de a primi și transmite remitențe, precum și cu posibilitatea de a efectua alte operațiuni, cum ar fi alimentarea/retragerea de fonduri în/din conturile de plăți.

Pentru a facilita integrarea operatorilor existenți de comerț electronic dar și a noilor platforme de comerț electronic, Agenția E-Guvernare va furniza serviciile tehnice necesare operatorilor existenți și potențiali de comerț electronic (de ex comercianții care operează numai în offline și ar dori să inițieze furnizarea serviciilor comerciale online).

Perspective de viitor

În cazul în care Serviciul menționat mai sus va atinge obiectivul și va deveni utilizat pe larg de către utilizatorii finali pentru plata serviciilor de comerț electronic, Agenția E-Guvernare de comun acord cu PSP și alte părți interesate vor examina oportunitățile de exindere a acestuia (de ex pentru procesarea debitării directe, plăților instantane, etc.)

2. Serviciul Național de Procesare a Debitării Directe

Situația existentă

Conform datelor statistice publicate recent de BNM, actualmente în RM există 10,7 mii de utilizatorii activi (numai persoane fizice) ai Debitării Directe (DD), ceea ce este foarte ne semnificativ comparativ cu nivelul de utilizare a cardurilor de plată; în prezent în RM sunt cel puțin 1 mln de utilizatori activi ai cardurilor de plată. De menționat că, în multe țări dezvoltate (de ex din cadrul UE) utilizarea DD este aproape la același nivel, iar uneori și mai mare decât utilizarea cardurilor de plată

Unele premise relevante, atât la nivelul infrastructurii de plăți cât și a cadrului de reglementare, deja au fost create în RM. SCDN operat de BNM dispune de un modul DD care le permite PSP să transmită și să primească Instrucțiuni DD. Legea nr. 114 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică, care transpune Directiva UE cu privire la serviciile de plată (PSD 1), reglementează complexitatea cazurilor posibile de utilizare a DD de către utilizatorii finali.

Totodată, prin prisma faptului că utilizarea DD în RM rămâne a fi foarte ne semnificativă, noi măsuri relevante urmează a fi întreprinse pentru a promova utilizarea DD pe scară largă, conform celor mai bune practici internaționale, fiind luate în considerație și particularitățile locale.

În conformitate cu Legea RM nr. 114, DD este definită ca un serviciu de plată (instrument de plată) utilizat pentru debitarea contului de plăți al plătitorului, în cadrul căruia operațiunea de plată este inițiată de către beneficiar în baza consimțământului acordat de către plătitor beneficiarului, PSP al beneficiarului sau PSP al plătitorului. Primul tip de consimțământ (care este reglementat și de Legea nr. 114) – acordat de către plătitor beneficiarului în schema DD, este cel mai des întâlnit în țările unde DD este populară. Dimpotrivă, în RM, consimțământul în cadrul schemei DD este acordat preponderent plătitorului PSP care îl deservește pe plătitor.

Există și un alt impediment care periclitează proliferarea DD în RM – lipsa de acces a prestatorilor de utilități (beneficiarilor) la SCDN operat de BNM (datorită constrângerilor de ordin legal). În țările unde DD este pe larg utilizată, furnizorii de utilități publice transmit informația relevantă direct SCDN. Acest lucru majorează eficiența și reduce costurile.

Cum va fi

Experiențe relevante internaționale

DD sunt preponderent utilizate pentru plățile recurente, cum ar fi plățile pentru serviciile de utilități publice, unde valoarea plăților variaza de la o dată a plății la alta

DD sunt foarte populare în mai multe țări, incl. Marea Britanie, Germania, Suedia, SUA, etc.

În Marea Britanie, DD este al treilea, după popularitate, cel mai utilizat instrument de plată, după cash și cardul de debit. În această țară, DD îi revine 73% din toate facturile plătite de către gospodării, iar aproape 9 din 10 adulți din Marea Britanie a emis cel puțin un Mandat DD.

În Germania, DD este, de asemenea, foarte populară și este utilizată chiar și pentru plățile de o singură dată. Consumatorul urmează doar să-și dea consimțământul în timpul când el sau ea face comanda de bunuri sau servicii de la o anumită organizație. Comparativ cu plățile cu utilizarea cardurilor de plată, comisioanele bancare în cazul DD sunt mult mai mici.

În Olanda, ca și în Germania, deținătorul contului de plăți poate autoriza orice companie să colecteze plăți prin DD, fără notificarea băncii. Acest proces este răspândit pe larg, iar circa 45% din toate tranzacțiile bancare sunt efectuate prin intermediul DD.

În Suedia, DD la fel are o răspândire largă. Suma necesară este retrasă din contul plătitorului la solicitarea beneficiarului fără nici o specificare. Autorizarea (Mandatul DD) se face o singură dată și este valabilă pentru orice combinație plătitor/beneficiar, dar poate fi retrasă în orice timp.

În Statele Unite, DD de obicei presupune un transfer efectuat de SCDN dintr-un cont bancar către prestatorul de utilități publice, în baza solicitării furnizorului.

Aranjamentele funcționale, financiare și instituționale

Serviciul Național de Procesare a Debitării Directe (SNPDD) va prelua cele mai bune practici internaționale din țările în care DD este utilizat pe larg, dar în același timp va ține cont de realizările care au fost deja înregistrate în acest domeniu în RM, precum și de particularitățile pieței locale de plăți.

SNPDD va fi administrat (operat) de către Agenția E-Guvernare, care va asigura integrarea tehnică la acest Serviciu a prestatorilor de utilități publice, va implementa noi aranjamente relevante în raport cu PSP și va asigura facilitățile tehnice necesare pentru utilizatorii finali.

Prestatorii de utilități publice vor transmite regulat facturile emise Operatorului SNPDD, precum și vor asigura Agenția E-Guvernare cu împuternicirile legale necesare pentru ca Agenția E-Guvernare să poată primi Mandatele DD de la utilizatorii finali. Operatorul SNPDD va menține o bază de date unică a Mandatelor DD (în scopul majorării eficienței, această bază de date va conține și Mandatele DD care au fost deja furnizate de către utilizatorii finali pentru PSP, incl. Copiile scanate ale Mandatelor DD care au fost prezentate pe suport hârtie).

Utilizatorul final va avea posibilitatea să acorde Mandatul DD (consimțământul privind debitarea contului de plăți) într-un mod centralizat, utilizând facilitățile tehnice care vor fi puse la dispoziție de către Operatorul SNPDD în acest sens (de ex prin accesarea unei interfețe web speciale, aplicației IOS/Android și utilizarea facilităților aferente semnăturii electronice). Mandatul DD va conține toate elementele necesare pentru identificarea corespunzătoare a facturilor emise de prestatorii de utilități publice în baza subscripției furnizate de plătitor (de ex

adresa juridică sau numărul facturii, etc. fiind aplicate politicile relevante care vor asigura protecția datelor cu caracter personal), precum și datele de plată ale plătitorului (de ex date relevante aferente conturilor de plăți deschise la PSP și suma maximă care poate fi debitată).

Operatorul SNPDD, după primirea facturilor de la prestatorii de utilități publice, va verifica corespunderea acestora cu Mandatele DD furnizate de către plătitori. Pentru fiecare factură pentru care există Mandat DD, Operatorul SNPDD va iniția procedura de validare financiară, și anume va transmite solicitarea respectivă PSP unde plătitorul are deschise conturi de plăți, conform informației din Mandatul DD.

Dacă validarea financiară a fost efectuată cu succes, Operatorul SNPDD va iniția Instrucțiuni DD (în numele PSP al beneficiarului), și va solicita PSP al plătitorului să asigure rezervarea sumei necesare în contul/rile ale plătitorului

Dacă validarea financiară nu s-a finalizat cu succes (de ex pe motiv că nu există mijloace necesare în contul de plăți sau deoarece limita financiară indicată în Mandatul DD este mai mică decât suma spre plată), Operatorul SNPDD va transmite o solicitare către plătitor cu scopul de a cere indicațiile necesare (de ex referitor la posibilitatea de majorare a limitei financiare sau solicitând să fie furnizate date de plată suplimentare referitor la existența altor conturi de plăți)

Pentru toate Instrucțiunile DD inițiate și validate cu succes, Operatorul SNPDD va genera pachete de plată care vor include Instrucțiuni DD și le va transmite în SCDN operat de BNM, și va acționa mai departe conform Regulilor SCDN.

După ce Operatorul SNPDD va recepționa de la Operatorul SCDN (BNM) toate notificările necesare cu privire la procesele de clearing și decontare ale Instrucțiunilor DD, acesta va transmite imediat toate notificările relevante furnizorilor de utilități publice, PSP și plătitorilor.

Perspectivile de viitor

În cazul în care SNPDD va deveni utilizat pe scară largă de către utilizatorii finali, Operatorul SNPDD împreună cu alte părți relevante va analiza oportunitățile de extindere a utilizării schemei DD în raport cu alți furnizori (de ex diferite entități comerciale), și eventual va implementa alte modalități de plată precum RTP (Request-To-Pay) care devine tot mai populară pe plan internațional.

RTP reprezintă o nouă dezvoltare în domeniul plăților care deja a fost implementată cu succes în unele țări. RTP îi permite beneficiarului să transmită plătitorului un mesaj care conține cererea de plată, combinând caracteristicile DD cu beneficii suplimentare care lasă la discreția plătitorului inițierea plății prin confirmarea notificării respective pe care a primit-o pe device-ul său.

3. Serviciul Național de Procesare a Plăților Instante

Situația existentă

În prezent există un trend global în domeniul plăților, care seferă la implementarea așa numitor sisteme de plăți instante (instant or fast payment systems). Plățile instante permit o deservire mai calitativă a utilizatorilor finali și a satisfacerii așteptărilor acestora referitor la posibilitatea de a efectua și primi plăți oriunde și în orice timp (într-un regim aproape de timpul real)

Autoritățile din RM, de asemenea examinează posibilitatea valorificării oportunităților enunțate mai sus. În special, BNM a anunțat oficial despre intenția de a implementa un sistem de plăți instante (SPI) în RM

Strategia de modernizare a Serviciului MPay în acest domeniu va avea 2 obiective majore:

1. Sprijinirea eforturilor de implementare a SPI care vor fi întreprinse de către BNM, prin furnizarea facilităților suplimentare relevante care vor permite majorarea efectului de rețea (un nivel mai înalt de utilizare a SPI de către utilizatorii finali);
2. Crearea unei scheme alternative de plăți instante în baza conceptului de stablecoin și a tehnologiei DLT în scopul reducerii costurilor și majorării eficienței utilizării plăților instante în RM.

Cum va fi

Conceptul de plăți instante și experiența internațională relevantă

Termenul plăți instante se referă la procesul de plată unde transmiterea mesajului de plată și disponibilitatea finală a fondurilor pentru beneficiar au loc în câteva secunde 24/7/365.

Un număr tot mai mare de sisteme de plăți retail din lume se conformează criteriului enunțat. Aceste sisteme în mare parte se bazează pe transferul de credit, dar există și implementări alternative care se bazează pe carduri și moneda electronică. Implementările aferente plăților instante pot fi organizate de către băncile centrale (de ex în Brazilia și Mexic), sectorul privat (de ex Marea Britanie) sau în cadrul unui efort comun al băncii centrale și a sectorului privat (de ex Australia, unde banca centrală a subscris în calitate de participant la dezvoltarea Platformei Naționale de Plăți). În Europa, schema de gestionare a plăților instante a fost dezvoltată de către Consiliul European de Plăți, membri ai cărora sunt băncile și alți PSP, care sunt în dialog permanent cu regulatorii și alte părți interesate. În baza schemei de plăți instante aprobate în Europa, infrastructurile private de plată și SistemulEuro (Eurosystem) au introdus clearing-ul sau/și decontarea serviciilor aferente plăților instante.

SPI reprezintă infrastructuri de plată care facilitează plățile efectuate între deținătorii de conturi de plată deținute la multipli PSP și nu se referă la conturile deschise în cadrul unuia și același

PSP. În prezent în 56 de jurisdicții au fost deja implementate SPI, iar altele 64 sunt în proces de implementare³

Plățile instante sunt asemănătoare după caracteristici cu numerarul, în sensul că fondurile sunt puse imediat la dispoziția beneficiarului și pot fi folosite pentru transferurile de la persoană-la-persoană (person-to-person). Faptul că plățile instante pot fi folosite pentru efectuarea plăților la distanță (remote payments) face ca acestea să devină o opțiune atractivă pentru așa tipuri de fluxuri de plăți ca plățile guvernamentale și plățile recurente precum remiterile de bani (la moment, preponderent remiterile domestice). Plățile instante au înregistrat o adoptare semnificativă de către utilizatorii finali în mai multe țări și au potențialul de a substitui o porțiune semnificativă a plăților în numerar, plăților efectuate cu utilizarea cardurilor și a transferurilor electronice de fonduri. În India, tranzacțiile de plată efectuate în cadrul UPI (Unified Payments Interface) au totalizat circa un miliard de tranzacții pe lună (în Octombrie 2019), depășind esențial plățile efectuate în cadrul RuPay (schemei domestice de plăți cu carduri din India). În mod similar SPI din Singapore, practic a ajuns din urmă (în termeni de valoare a tranzacțiilor) plățile efectuate cu utilizarea cardurilor de plată (85%)

Aranjamentele funcționale, financiare și instituționale

După cum a fost menționat mai sus, vor fi două dezvoltări distincte aferente plăților instante.

Prima opțiune de dezvoltare, va consta în completarea eforturilor BNM (aferente introducerii SPI în RM) și asigurarea facilităților adiționale pentru PSP și utilizatorii finali în vederea majorării efectului de scară a noului SPI. BNM va informa Agenția E-Guvernare cu privire la PSP eligibili de a presta servicii de plăți instante. Agenția E-Guvernare va asigura pentru PSP eligibili și clienții acestora facilități speciale de inițiere și procesare a plăților instante. Utilizatorii finali care sunt clienți ai PSP eligibili vor putea utiliza serviciile e-banking în mod centralizat (eventual și alte servicii la distanță) pentru a iniția plăți instante (în baza transferului de credit). Agenția E-Guvernare va emite notificările pentru PSP și opțional și pentru utilizatorii finali (în baza prevederilor contractuale încheiate cu PSP) referitor la finalizarea cu succes a tranzacției, după procesarea tranzacției și interacțiunea respectivă cu SPI operat de BNM

Cea de a doua opțiune de dezvoltare se referă la crearea unei scheme alternative de plăți instante în baza conceptului stablecoin și tehnologiei DLT. Aranjamentele funcționale, financiare și tehnice vor fi similare celor descrise pentru Serviciul Național de Procesare a Plăților aferente Comerțului Electronic (descrise mai sus), iar PSP participanți vor asigura clienții săi suplimentar la posibilitatea de efectuarea a plăților pentru serviciile de comerț electronic, cu posibilitatea de efectuare a oricăror altor tipuri de tranzacții de plată (transfer de credit, debitare directă, monedă electronic, etc.) cu diferite tipuri de cazuri de utilizator (p-to-p, p-to-b, b-to-b, p-to-g, b-to-g, g-to-p, g-to-b, etc.) în regimul aproape de timp real 24/7/365.

³ Payment aspects of financial inclusion in the fintech era, CPMI of BIS/WB Report, April 2020

IV. Descrierea detaliată a componentelor funcționale ale PNPPE – Etapa II

1. Switch-ul Financiar Național

Situația existentă

Actualmente, interoperabilitatea dintre sistemele operate de Societățile emitente de monedă electronică licențiate de BNM nu este asigurată (Paynet, Bpay, Qiwi, Paymaster). Această problemă urmează a fi eliminată în scopul asigurării utilizatorilor finali, care sunt clienți ai Societăților emitente de monedă electronică, cu posibilitatea de a transmite și primi plăți de la un sistem la altul.

În prezent, clearing-ul tranzacțiilor locale cu carduri de plată efectuate de către utilizatorii finali, care sunt clienți ai băncilor care procesează aceste tranzacții la diferite centre de procesare, are loc în afara RM conform aranjamentelor Visa și Mastercard. Acest fapt duce la majorarea costurilor (comisioane înalte de procesare, de clearing, taxe interchange). Respectiv, este necesar de asigurat ca toate tranzacțiile de plată locale cu utilizarea cardurilor să fie rutate și compensate în RM. Acest lucru este necesar de a fi efectuat pentru a reduce costurile și promova mai intensiv utilizarea cardurilor de plată pentru operațiunile de plată fără numerar.

Cum va fi

Importanța interoperabilității la nivel internațional

Interoperabilitatea dintre PSP permite utilizatorilor sistemului financiar, incl. gospodăriilor, agenților economici și Guvernului să facă plăți în adresa oricărui destinatar într-un mod convenabil, accesibil, rapid și securizat. Pentru a asigura interoperabilitatea, este necesară crearea unui switch financiar prin intermediul căruia toți PSP vor dispune de posibilitatea de direcționare a tranzacțiilor de plată între conturile clienților. O interoperabilitate eficientă necesită eforturi conjugate în scopul structurării eficiente a regulilor și proceselor, însă, deseori, actorii mari de pe piața de plăți împiedică sau cel puțin nu susțin astfel de inițiative, din frica de a pierde o cotă din piață în cazul în care vor fi create condiții de concurență echitabilă. În practica internațională există exemple de organizare a switch-urilor de către sectorul privat sau de către sectorul public. Crearea de switch-uri este de obicei dirijată de asociațiile PSP, companii din sectorul privat sau autoritățile de stat. În țările unde sectorul privat nu este capabil să organizeze eficient astfel de switch-uri, este necesară implicarea autorităților statului în organizarea a astfel de proiecte. Însă, implementarea switch-ului urmează a fi efectuată cu consultarea PSP și cu utilizarea mecanismelor potrivite de guvernare și supraveghere, pentru a asigura că switch-ul va aduce valoare adăugată atât pentru PSP cât și clienții acestora.

Arhitectura Switch-ului Național Financiar

Switch-ul Financiar Național (SFN) care va fi creat în RM va avea 3 componente:

- Switch-ul pentru Tranzacțiile aferente Monedei Electronice. Va fi asigurată interoperabilitatea sistemelor operate de Emitenții de Monedă Electronică (Paynet, Bpay, Qiwi, Paymaster). Utilizatorii finali vor avea posibilitatea de a transmite și primi plăți de la un sistem la altul.

- Switch-ul pentru Tranzacțiile cu Cardurile de Plată. Scopul creării acestui Switch este de a efectuat rutarea și clearing-ul în RM a tuturor tranzacțiilor locale efectuate cu utilizarea cardurilor de plată.

- Conectorul dintre Switch-uri. Interconectarea dintre Switch-ul pentru Tranzacțiile aferente Monedei Electronice și Switch-ul pentru Tranzacțiile cu Cardurile de Plată va fi asigurată, precum și interconectarea cu alte sisteme/servicii (de ex. serviciul stablecoin care va utiliza DLT).

SFN va avea următoarele elemente funcționale (servicii):

Serviciul de rutare

Serviciul de rutare este una din funcționalitățile de bază ale SFN. Scopul major al acestuia este de a primi mesajele de plată (incl mesaje cu cereri de autorizare/de plată) și de a ruta aceste mesaje către alți participanți/alte sisteme. Serviciul de rutare va aplica logica de business în funcție de detaliile tranzacțiilor, incluzând dar nelimitându-se la: participant, instrument, canal, tipul tranzacției, suma tranzacției.

Serviciul de clearing multilateral

Serviciul de clearing (comensare) multilateral reprezintă, de asemenea, una din funcționalitățile de bază ale NFS. Acest Serviciu determină componentele aferentele comisioanelor aplicabile (incl interchange) care urmează a fi distribuite între PSP emitent și PSP acceptant, calculează pozițiile nete pentru toți PSP participanți și transmite aceste poziții spre decontare în SDBTR operat de banca centrală.

Layer-ul API deschis / serviciul de management al API

Suplimentar la funcționalitățile de bază ale SFN (descrise mai sus), un Layer deschis pentru API (Application Programming Interface - Interfața de Programare a Aplicațiilor) va fi implementat ca un element funcțional distinct al SFN. Layer-ul API va permite altor participanți (companii fintech, agregatori de plăți, operatori de platforme de comerț electronic) să interacționeze cu SFN într-un mod securizat și să furnizeze servicii noi (servicii overlay) consumatorilor prin canalele lor proprii front-end.

Serviciul partajat de management al riscurilor

Serviciul partajat de management a riscurilor/fraudelor va reprezenta o interfață unică pentru detectarea și gestionarea expunerilor la riscuri, incl riscuri de fraudă și riscurile aferente SB și

FT. Acest serviciu va fi capabil să detecteze tranzacțiile suspecte și a tentativelor de smurfing⁴, să efectueze proceduri anitfraudă „velocity checks”, precum și să identifice și să blocheze utilizatorii din listele de sancțiuni. Luând în considerație că acest serviciu va fi partajat, participanții vor putea beneficia de un serviciu robust și modern de gestionare a riscurilor la costuri reduse.

Serviciul Centralizat de Direcționare

Serviciul Centralizat de Direcționare va fi de asemenea un serviciu partajat de către participanți și va asigura gestionarea așa numitor coduri “alias” pentru o utilizare mai simplă și mai eficientă a tranzacțiilor de către utilizatorii finali și transpunerea datelor bancare ale utilizatorilor finali în coduri “alias”. Codurile “alias” de obicei reprezintă un număr de telefon mobil sau alt format al utilizatorului (de ex. adresa email) care pot fi ușor memorizate.

Serviciul Centralizat de Direcționare va asigura simplificarea tranzacțiilor de plată pe de o parte și va asigura confidențialitatea datelor sensibile pe de altă parte, eliminând necesitatea de partajare a informației confidențiale.

Coordonarea eforturilor

Implementarea SFN va necesita o coordonare comprehensivă și eficientă cu toate părțile interesate: PSP bancari și nebankari, centrele de procesare a operațiunilor cu carduri, BNM, sistemele internaționale Visa și Mastercard

Un alt aspect foarte important constă în necesitatea coordonării politicii de prețuri care urmează a fi aplicate de către PSP participanți la SFN (inlc limitele pentru taxele care vor fi percepute de la comercianți, taxele interchange, taxele de procesare, etc.), precum și a etapelor de implementare a SFN

⁴ Intenția de a descompune o tranzacție în tranzacții mai mici cu scopul de a evita conformarea cu cerințele legale sau de a evita efectuarea investigațiilor de către autoritățile relevante.

2. Hub-ul Național de Procesare a Remiterilor de Bani

Situația existentă

Unul din indicatorii de bază care relevă importanța remitențelor pentru economia națională și anume ponderea remitențelor în Produsul Intern Brut, ne arată că RM este unul din liderii mondiali la acest capitol.

Totodată, toate activitățile de procesare aferente remiterilor internaționale de bani implementate în prezent în RM sunt de natură decentralizată. Acest lucru, reduce din eficiență și majorează expunerile la riscurile CB/ FT și la riscurile financiare.

Actualmente, în RM sunt prezente mai mult de 15 SITB, care activează prin intermediul agenților, preponderent bănci comerciale, ceea ce de fapt reprezintă un sistem cu multiple conexiuni (many-to-many). În consecință, această stare de lucruri conduce la majorarea costului total pentru un transfer de remiteri de bani (comisionul) plătit de către utilizatorii finali, și la o multiplicare a funcțiilor și resurselor necesare pentru fiecare operațiune (de ex verificări multiple aferente riscurilor CB/FT, multiple canale de comunicare, etc.)

Multe bănci comerciale utilizează diferite tipuri de concentratoare pentru a optimiza activitatea unităților sale operaționale și a reduce costurile. Însă, acest fapt nu soluționează problema sistemică care există la nivel de țară. Soluția optimă în acest sens este de a implementa un Hub Național de Procesare a Remitențelor – un punct unic pentru procesarea tuturor remitențelor. Implementarea acestui Hub va permite nu numai reducerea esențială a costurilor, dar va asigura și posibilitatea de introducere a unor noi metode inovative de transfer prin intermediul standardizării (transferarea remitențelor în conturi, incl în baza de coduri QR).

Deseori se întâmplă că cerințele legale în domeniul combaterii SB și FT nu pot fi îndeplinite din cauza lipsei abilităților tehnice respective. De exemplu, în fiecare țară există anumite reguli aplicabile procesului de primire și transmitere a remitențelor, dar când sunt zeci de agenți și SITB care operează într-un mod decentralizat, este imposibil de a determina dacă toate cerințele stabilite în legislația privind Combaterea SB și FT sunt respectate.

Interacționând cu SITB, băncile comerciale și alți agenți ai SITB din țările care beneficiază de primirea remitențelor (receiving countries) precum Moldova, sunt obligate să deschidă conturi corespondente în străinătate și să mențină în aceste conturi fonduri semnificative și uneori și în valute cu volatilitate ridicată, fiind supuse riscurilor financiare substanțiale.

Cum va fi

Scopul creării Hub-ului Național de Procesare a Remiterilor de Bani este de a asigura PSP cu un punct de acces unic la toate SITB, ceea ce va permite pe lângă reducerea costurilor, să fie implementate și mecanisme eficiente de control a riscurilor SB/FT și a riscurilor financiare, precum și conformarea cu standardele internaționale din acest domeniu – “General Principles for

International Remittance Services” emise de Banca Mondială și BIS (Bank for International Settlements – Banca pentru Reglementările Internaționale).

Pentru interconexiunea cu participanții, Hub-ul va utiliza infrastructura de comunicații existentă pe cât va fi de posibil în vederea diminuării poverii tehnice aferente asigurării comunicațiilor necesare.

În scopul prevenirii încălcării obligațiilor în domeniul Combaterii SB/FT este necesar de a dispune nu numai de cadru de reglementare, dar și de o soluție tehnică relevantă, care va fi pusă în aplicare prin implementarea Hub-ului.

Prin transferarea sub controlul celei mai sigure bănci din țară – Banca Națională a Moldovei a conturilor corespondente ale SITB și ale agenților acestora (PSP), va fi asigurată stabilitatea financiară a pieței transferurilor internaționale și a tuturor participanților și gestionarea eficientă a riscurilor financiare (riscurile de credit și de lichiditate). Suplimentar, BNM și orice altă autoritate de stat autorizată va dispune de posibilitatea de obținere a informației necesare pentru îndeplinirea eficientă a funcției de supraveghere.

Hub-ul Național de Procesare a Remiterilor de Bani va pune la dispoziția PSP și clienților acestora un Serviciu Centralizat de Încasare a Remitențelor în Conturile de Plăți. Scopul implementării acestui Serviciu este de a asigura utilizatorii finali cu posibilitatea de a înregistra remitențele internaționale (în baza URN- Unique ță Reference Number, codului unic de referință emis de SITB) în conturile de plăți (la care sunt atașate carduri/portofele electronice). Toate SITB și PSP vor fi integrate la acest Serviciu și o Facilitate Centralizată Web va fi oferită și utilizatorilor finali.

Un avantaj important aferent introducerii Hub-ului Național de Procesare a Remiterilor de Bani constituie faptul că acesta sub nici o formă nu va substitui sau afecta relațiile comerciale existente și competiția dintre participanți, dar va contribui ca aceste relații să devină mai transparente și mai profitabile pentru PSP și utilizatorii finali.